

בירור בדין בדיקה שיכול לעשותו פצוע דכא

שני סוגי בדיקות נידונות במסגרת מאמר זה:

האם מותר לעשות ביופסיה מהאשכים לצורך בדיקת כושר ההולדה?

א

דנמוק לאיסור: יסוד האיסור הוא לפי המבואר במסכת יבמות דף ע"ה עמוד א' והנפסק בשולחן ערוך אבן העזר סימן ה' סעיף ז' בזה הלשון: "נכרתו הביצים או אחת מהן, או שנפצעה אחת מהן וכו' או שחסרה או שניקבה נקב מפולש הרי זה פסול" - סיבת הפסול היא פצוע דכא.

שלישה נימוקים להיתר: 1. האיסור של פצוע דכא הוא רק אם הכריתה או החסר או הנקב גורמים לחוסר אפשרות להוליד, אבל אם זה נעשה במומחיות על ידי רופאים ונשארת אפשרות ההולדה - אין איסור (דעת הים-של-שלמה יבמות, פרק ח' סימן ח').

2. האיסור הוא רק אם הכריתה נעשתה בפשיעה וללא מטרה חיובית, אבל אם הדבר נעשה לצורך רפואי להושיעו מחוליו מותר (דעת החתם סופר חלק אבן העזר חלק א' סימן י"ז - על יסוד דברי הסמ"ג, לאוויץ קי"ח).

3. צריך להיות שיעור מסויים לכריתה או לחסר - השעור הוא עד רוב קוטר העיגול של האשך - וכיון שהביופסיה היא פחות מזה - מותר (לפי דעת ה-חזון איש, אבן העזר, סימן ט' אית ט').

סתירת נמוקיההיתר: 1. לדעת המחבר מדובר בים של שלמה רק בדיעבד, כלומר אם בצעו הרופאים כריתה חלקית יש לסמוך שעשו כהוגן ולא קלקלו את מנגנון ההולדה, אבל לכתחילה אין לסמוך עליהם, כיון שעלולים לשגות ולפגוע במערכת ההולדה, וכל מעשי הרופאים לעומת ההלכה הם כספק ואין להכנס לספק איסור תורה של פצוע דכא.

2. לדעת המחבר הכוונה בסמ"ג להתיר כריתה באונס כגון ע"י קוץ אבל כריתת רופא - אפילו לרפואה - אסורה.

3. המחבר דוחה את הנמוקים שהביאו את החזון-איש למסקנה שיש צורך בשעור מסויים של כריתה או חסרון, ולדעתו האיסור הוא אפילו בכל שהוא.

מסקנה: "לפיכך לא מצאנו מקום להתיר לחתוך אף כל שהוא".

ב. האם מותר לדקור את האשכים במזרק ולשאוף תאי זרע כדי לבדוק את כושר ההולדה?

הנמוק לאיסור: שולחן ערוך (שם): "נכרתו הביצים וכו' או שניקבה נקב מפולש, הרי זה פסול".

שתי דעות בהגדרת הנקב: 1. מפולש דביצים, לפי שאין להם חלל צריכים מפולשים לגמרי" - כלומר שהנקב יעבור מעבר לעבר (מהרש"ל בהגותו לסמ"ג לאוין ק"ח).

2. "ניקבה בענין שיצא מהם שכבת זרע - פסול". כלומר גם אם לא ניקב מעבר לעבר, אלא שיצא שכבת זרע כבר נפסל (רבינו ירוחם, נתיב כ"ג חלק ד').

נמוקים להיתר: 1. בדקירת המחט נשאב הנוזל בכח הלחץ המופעל ע"י המזרק, והנקב הוא מינימלי, כך שהנוזל לא יוצא דרכו פסיבית ולכן ייתכן שגם לפי הדעה השניה איננו מוגדר כנקב הפוסל.

2. כל הנקבים - אם נסתם הנקב חוזר להכשרו (בית שמואל, אבן העזר, סימן ה' סעיף קטן ה'). המחבר מוכיח שכמעט לפי כל הפוסקים יש רפואה לנקיבת האשכים "ואם כן בנידון דידן שבודאי הנקב שנעשה ע"י המחט חוזר ונסתם, ודאי שחוזר להכשרו".

מסקנה: "ומעתה לנדון שאלתנו נראה פשוט שהנקב הנוצר ע"י המחט מתרפא לאחר זמן ואין רישומו ניכר, יש מקום להתיר אפילו לכתחילה, ומכל מקום מכיון שהענין נוגע באיסור דאורייתא תמידי לא מלאני לבי להורות לעשות מעשה לכתחילה אלא אם יסכימו להוראה זו שני בעלי הוראה מובהקים".

הרב נ. גישטטנר, בני ברק.
מוריה, שנה ראשונה, גליון ז'
תמוז תשכ"ט, עמ' כ"ח-ל"ט).